

Žákovské portfolio

Obchodní akademie a Střední
zdravotnická škola Blansko

Metodická příručka

Žákovské portfolio

Obchodní akademie a Střední zdravotnická
škola Blansko

Metodická příručka

Strategie 2030+ hledá cesty, jak české školství přizpůsobit současnému měnícímu se světu, aby bylo schopno reagovat na nové požadavky, které s sebou nese čtvrtá průmyslová revoluce. Ve světě se mění a svět mění automatizace a digitalizace, nové způsoby komunikace, práce s informacemi, vzrůstá potřeba umět zpracovávat velké množství informací, kriticky analyzovat a reflektovat, pracovat kreativně, umět se učit, adaptovat, přebírat zodpovědnost, umět spolupracovat a kooperovat... A měnící se svět tak tlačí ke změně i české školství: Potřebujeme se vzdělávat v širším spektru kompetencí komplexnějším způsobem, potřebujeme vzdělávat tak, aby děti, žáci a studenti mohli získat znalosti, dovednosti a postoje využitelné v osobním i profesním životě i dynamicky se měnícím světě a aby mohl každý v co nejvyšší míře plně rozvíjet svůj potenciál v bezpečném, podnětném a spravedlivém prostředí.

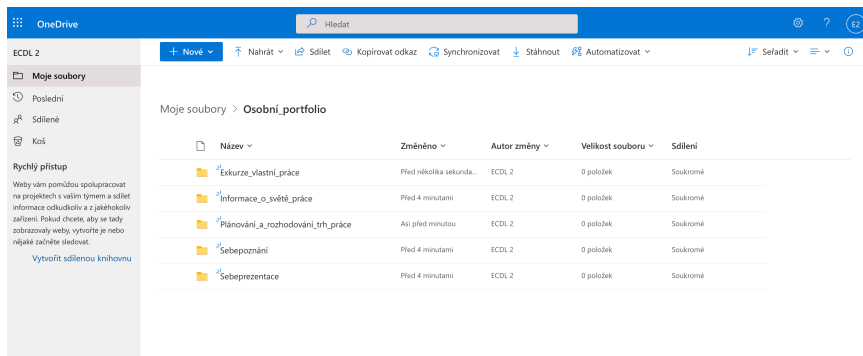
Jednou z cest, které Strategie 2030+ nabízí pro inovaci a větší komplexnost vzdělávání, je koncepce portfolií. Souvislost je zřejmá: Strategie si klade za cíl posílit kompetenční pojetí kurikula portfolio je skvělým nástrojem pro mapování kompetencí. Portfolio žáka tedy v inovovaném školství může sloužit jako nástroj osobnostního a kariérového rozvoje, prostředek sebehodnocení a sebereflexe, jako sebebodpora pro vzdělávání se ve škole i mimo školu a pro vstup na trh práce.

Portfolio je vnímáno coby jedna z inovativních metod vzdělávání umožňující integraci dalších vzdělávacích trendů např. zvýšený důraz na sebehodnocení a sebereflexi. Portfolio je ve Strategii zmíněno jako nedílná součást formativního vzdělávání resp. hodnocení, které by se dle koncepce Strategie mělo stát paralelní hodnocení sumativnímu.

Plán realizace aktivit žákovského portfolia

1. Forma vedení a založení elektronického portfolia

- Žáci k vedení svého portfolia využívají službu MS OneDrive.
- Strukturu složek ve službě OneDrive vytvoří žáci za pomoci vyučujících IKT vždy v 1. ročníku nejpozději do 30. 9. příslušného školního roku.

- Struktura složek zachycuje základní přehled žákovských kompetencí a vlastních aktivit v průběhu vzdělávacího procesu na škole.
- Do jednotlivých složek si žáci umisťují výstupy své práce (studia). V přehledu výstupů jsou povinné výstupy, které musí každý žák mít splněné. Portfolio žáka je vhodné doplňovat i dalšími nepovinnými výstupy, které žák během studia získá.

- Ukládat se mohou pracovní listy, seminární práce, projektové výstupy, fotografie, textové dokumenty, multimédia apod.

2. Plán realizace žákovského portfolia

Plán realizace portfolia vychází ze stanovených cílů a stanovených žákovských kompetencí příslušného maturitního oboru.

V plánu realizace jsou uvedeny minimální povinné požadavky na výstupy žákovského portfolia. Tyto je pak vhodné průběžně doplňovat i dalšími výstupy, které mapují vzdělávací aktivity žáků v průběhu studia.

Úložiště reflektovaných "důkazů":

- sběrná část (dokumenty, diplomy, pracovní listy, fotografie, apod.)
- sebereflexe (prostor pro mapování a vyhodnocování sběrné části - *Co tento dokument o mě říká? Jaké kompetence jsem tímto získal, prokázal?*)
- formativní část (návrh možného posunu ke stanovenému cíli, reflexe procesu učení, autoevaluace)

Ročník	Kompetence				
	Sebezpoznání	Sebereprezentace	Informace o světě práce	Trh práce	Exkurze, vlastní práce
1.	<p>Temperamentové typy EL, OA - SVZ Výstup: dotazník</p> <p>Efektivita učení, učební styly EL, OA - SVZ Výstup: pracovní list</p> <p>Hodnoty a hodnotová orientace EL, OA - SVZ Výstup: pracovní list</p> <p>Holmsova škála EL, OA - SVZ Výstup: výsledek testu</p> <p>Hledání silných a slabých stránek EL, OA, PS - TH na konci roku Výstup: pracovní list</p>	<p>Aktivity na adaptačním pobytu EL, OA, PS Výstupy: hodnocení</p>			
2.	<p>Temperamentové typy PS - PSK Výstup: dotazník, zápis</p> <p>Hodnoty a hodnotová orientace PS - PSK Výstup: pracovní list</p>	<p>Prezentace odborné praxe EL, OA - Prx Výstup: závěrečná práce, prezentace PP</p>			<p>Průběžné zaznamenávání uskutečněných exkurzí, přednášek, návštěv</p> <p>Výstup: pracovní listy, fotografie, multimédia, atd.</p>
3.	<p>Test osobnosti EL, OA - SVS Výstup: výsledek testu</p>	<p>Prezentace odborné praxe EL, OA - Prx PS - OSN Výstup: závěrečná práce, prezentace PP</p>	<p>Poznání rozmanitosti profesí PS - PSK Výstup: pracovní listy</p>	<p>Trh práce, kariéra - vyhledání pracovního místa, motivační dopis, CV EL, OA - SVS PS - SVZ Výstup: zápis, motivační dopis</p> <p>Motivační dopis a životopis v CJ EL, OA, PS - stáž Erasmus+ Výstup: motivační dopis, CV</p>	
4.		<p>Prezentace odborné praxe PS - OSN Výstup: deníky praxe, prezentace PP</p>	<p>Osobní personálie EL, OA - PEK PS - SVS Výstup: průvodní dopis, životopis, motivační dopis</p>	<p>Osobní personálie EL, OA - PEK PS - SVS Výstup: průvodní dopis, životopis, motivační dopis</p>	

3. Zodpovědnost za realizaci

Žákovské portfolio je nástrojem osobnostního a profesního rozvoje žáka. Jedná se o živý dokument celoživotního vzdělávání a učení, které mapuje vlastní dovednosti, znalosti, zkušenosti a potřeby.

Za vedení žákovského portfolia je tedy zodpovědný každý žák samostatně. Vyučující jednotlivých předmětů jsou zodpovědní za realizaci minimálního rozsahu aktivit dle plánu realizace žákovského portfolia.

Pro úspěšné zavádění žákovského portfolia je nezbytná také spolupráce třídního učitele. Jeho hlavním úkolem bude spolupráce při zavádění portfolia, zdůvodňování potřebnosti a motivace žáků k využívání tohoto nástroje. K tomuto účelu je vhodné využívat třídnické hodiny, akce se třídou a jiné společné aktivity.

Pro úspěšnou realizaci žákovského portfolia je nezbytná spolupráce těchto pedagogů:

- **třídní učitel** – informuje žáky o funkcích portfolia, zdůvodňuje potřebnost a motivuje žáky k využívání tohoto nástroje. K tomuto účelu je vhodné využívat třídnické hodiny, akce se třídou a jiné společné aktivity,
- **ostatní vyučující ve třídě/škole** – pravidelně kontrolují seznam povinných částí portfolia, mohou také podávat návrhy na nové aktivity vhodné pro začlenění do portfolia
- **vedení školy** – realizuje pravidelné sdílení zkušeností a tipů napříč pedagogickým sborem, sleduje a řídí progres v realizaci ŽP.

Jak zvýšit zájem žáků a vysvětlit principy vedení portfolia?

Učitelé a TU mohou využít v komunikaci se žáky těchto formulací k vysvětlení principů založení a pravidelného vedení ŽP.

- portfolio je jedním z nástrojů nejen hodnocení, je to výraz tvé aktivity.
- portfolio ti ukazuje, co ses naučil (osvojování kompetenci), a vede tě k vzájemné pomoci.
- portfolio ukazuje tvou osobnost.
- přínosem ti bude učení bez stresu, posun směrem k tvořivosti, větší motivace, možnost sebehodnocení i hodnocení ostatních.
- do portfolia můžeš zařadit i vysvědčení (sumativní hodnocení).
- můžeš vložit i průběžné didaktické testy (které budou ověřovat zvládnutí určitých celků učiva).
- portfolio dokládá i tvou ochotu a připravenost k plnění školních povinností (volní charakteristiky).
- díky portfoliu zhodnotíš i svou schopnost a ochotu spolupracovat s druhými.
- aktivity mimo vyučování – dokumentuj i svou zájmovou činnost, soutěže, olympiády, brigády či pracovní zkušenosti.
- je to soubor tvých prací za určitou dobu – písemné práce, úvahy, fotografie, projekty, záznamy z pozorování, přípravy k MZ, aj.
- portfolio vedeme elektronicky, ale Tvé portfolio může mít i charakter složky, knihy, desek, krabice, deníku apod.
- portfolio si můžeš si stáhnout či vytisknout.

Při používání portfolia se naučíš:

- uvědomovat si proces učení
- sledovat vlastní úsilí a pokrok v učení
- posílit svoji zodpovědnost za proces učení
- spolupodílet se a plánovat další učení
- vybírat a obhajovat svoji „nejúspěšnější“ práci
- zamýšlet se nad svou osobností
- projevovat originalitu, tvořivost a samostatnost

4. Výstupy a reflexe portfolia

Zhodnocení výstupů a reflexe bude realizováno 1x ročně vždy na konci školního roku v rámci projektového dne.

4.1. Projektový den k žákovskému portfoliu

Příprava pedagogů

Příprava třídních učitelů na projektový den se uskuteční na společném setkání učitelského sboru.

Vhodné metody jsou:

- formální schůzka všech učitelů k revizi obsahu ŽP za školní rok – příprava a kontrola vzorových PL, které mají mít žáci v ŽP uloženy, sjednocení informací třídním učitelům, kteří povedou projektový den,
- neformální rozhovory mezi učiteli k ŽP – sdílení dobré praxe, návrhy na použití metod, osvěžení si metod a technik, které hodlají TU v projektovém dni využít,

- možnost pozvání odborníka či supervizora k pomoci se zpracováním náročných situací nebo proškolení pedagogů v tématech, se kterými si neví rady.

Realizace se třídami

Projektový den naplánujeme na vhodný den na konci školního roku v rozsahu 4 vyučovacích hodin a je možné jej realizovat:

- ve škole v kmenové učebně,
- v počítačové učebně nebo s využitím jiných prostředků (tablety, mobily) pro elektronický přístup do žákovského portfolia na OneDrive,
- mimo školu v terénu (žáci musí s portfoliem pracovat off-line nebo si potřebné materiály předem stáhnout do osobních elektronických zařízení nebo vytisknout).

Jednotlivé prostory je možno střídat a kombinovat.

Učitelé v této fázi vedou řízenou diskuzi se žáky a využívají také techniky práce se třídou, které si osvojili na workshopu s JCMM v červnu 2022 (potřebné materiály a pracovní listy jsou k dispozici ve školní platformě Teams).

Praktické tipy, jak se žáky mluvit nad jejich portfoliem, příklady, aktivity

- reflexe – myšlenková mapa na téma portfolio
- pracovní listy - balanční kruh, sebepoznání, sebe prezentace, zápis z exkurze, učení, zhodnocení z praxí, pracovních zkušeností aj.
- Jaké své práce si nejvíce ceníte a proč? (zhodnocení práce za školní rok, přehled své vlastní práce...)

- Na čem byste ještě chtěli dále pracovat a jakým způsobem? (uvědomění si, co se mi dařilo nejméně, na čem ještě chci zapracovat)
- porovnání výkonu s očekávanými výstupy i předchozími výsledky
- doplnění všech povinných částí portfolia za daný školní rok, kontrola úplnosti.

Zhodnocení portfolia

Portfolio představuje posun od sumativního hodnocení k formativnímu a nabízí možnost porovnání výkonů žáka vůči očekávání a porovnávání s předchozími výsledky. Práce s portfoliem je nesnadná a časově náročná. Portfolio však žákům umožňuje vidět svůj vlastní vývoj a je i vizitkou práce učitelů.

Jak již bylo řečeno, za portfolio je zodpovědný osobně každý žák. Za portfolio jako celek není udělována klasifikace, ovšem dílčí uložené práce mohou být průběžně klasifikovány či hodnoceny v rámci příslušných předmětů.

Třídní učitelé na projektovém dni kontrolují, zda je splněn stanovený obsah portfolia, co má být ukládáno kým a kdy.

Portfolio má sloužit především žákům k ocenění vlastního pokroku a studijního úsilí a má odpovídat na otázku – kdo jsem? Proces tvorby je hodnotnější než výsledky. Je to příležitost, jak umožnit žákům formovat se v komplexní osobnost.

Příklady dobré praxe

Bezprostředně po projektovém dni rozesílá vedení školy třídním učitelům elektronický formulář, ve kterém zhodnotí průběh projektového dne.

Dotazníkové šetření je zaměřeno na zjišťování:

- časové a prostorové náročnost a potřeby,
- na využití aktivity se třídou – co se osvědčilo dobře a co méně,
- návrhy na úpravy či zlepšení,
- sdílení fotografií, nápadů, zkušeností.

Cílem tohoto dotazníkového šetření je využívat příklady dobré praxe pro ostatní třídní učitele. Podělit se napříč ostatními s vydařenými aktivitami a předat je jako inspiraci pro ostatní.

Příklady dobré praxe a závěry z tohoto šetření vedení školy zpracuje a umístí do platformy Teams ke sdílení.